

Prof.nadzw.dr hab. Jan Wojtyła

Katowice 26.luty 2017 r.

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

RECENZJA

Pracy doktorskiej mgr Moniki Kończyk

STAN PRAWNY EUROPEJSKIEGO KOMITETU ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

SEKTORA EDUKACYJNEGO

Gdańsk 2016 r.

W wykonaniu Uchwały Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego przedstawiam następującą ocenę pracy doktorskiej mgr Moniki Kończyk pt.: *"Status prawny europejskiego komitetu związków zawodowych sektora edukacyjnego"*, napisanej pod kierunkiem Prof.nadzw.dr hab. Jakuba Steliny przy udziale dr Jakuba Szmita jako promotora pomocniczego.

1. Doktorantka podejmuje bardzo aktualny temat kształtowania się ponadnarodowych koalicji związków zawodowych. Swoje rozważania odnosi głównie do Europejskiego Komitetu Związków Zawodowych Sektora Edukacyjnego. Jest to ważny podmiot w przestrzeni europejskiej, realizujący nie tylko cele związane z ochroną interesów pracowników sektora edukacyjnego, ale także oddziałujące na procesy kształtowania się polityki edukacyjnej na poziomie instytucji europejskich. Uzasadnia to zainteresowanie badawcze statusem prawnym tego podmiotu, jak i jego wpływem na kształtowanie się szerszych procesów w dziedzinie edukacji. Autorka analizuje procesy i formy zrzeszania się na poziomie europejskim związków zawodowych nauczycieli i innych pracowników oświatowych. Jest to podmiot zyskujący na znaczeniu w przestrzeni europejskiej, biorąc pod uwagę, iż skupia 129 nauczycielskich związków zawodowych z 45 krajów europejskich. Wskazana organizacja stanowi, wraz z innymi pod-

miotami, integralną część wpływającą na kierunki rozwiązań w Edukacji Międzynarodowej. Tą drogą Europejski Komitet reprezentuje interesy tej organizacji wobec innych podmiotów unijnych, oddziaływujących na europejską strategię edukacyjną, obejmującą także problematykę zatrudnienia. Jest on promotorem przedsięwzięć organizacyjnych, zmierzających do integracji i koordynowania działań związków zawodowych na rzecz pracowników szeroko rozumianej oświaty w Europie. Zachodzące procesy integracji europejskiej wymagają partnerstwa w poszukiwaniu rozwiązań, które będą służyły zaakceptowaniu przez członków poziomu jednolitości rozwiązań. Dla tych procesów kluczową jest kwestia właściwości, kompetencji, jak i metod i form prawnych działania. Opracowanie doktorantki dotyka nie tylko ważnego teoretycznie, ale także doniosłego praktycznie problemu, koordynacji międzynarodowej współpracy pomiędzy związkowymi organizacjami członkowskimi. To uzasadnia trafność wyboru tematu dysertacji. W pracy punktem odniesienia jest sektor oświaty, ale zaprezentowane w rozprawie kwestie mają szerszy wymiar i zachęcają do ogólniejszej refleksji dotyczącej zakresu, poziomu, form i głębi integracji działań na rzecz praw i interesów pracowniczych w kontekście realizowania misji edukacyjnej. Praca odnosząca się do roli Europejskiego Komitetu Związków Zawodowych Sektora Edukacyjnego (ETUCE) dobrze wpisuje się w problematykę zapoczątkowanego procesu tworzenia struktur międzynarodowych przez krajowe związki zawodowe. Analiza tych procesów jest bardzo ciekawa poznawczo.

2. Praca stanowi nowatorskie opracowanie tematu, który nie został podjęty w polskiej literaturze przedmiotu. W piśmiennictwie problematyka nie doczekała się pogłębionych opracowań monograficznych. W nielicznych publikacjach z tego zakresu autorzy jedynie sygnalizowali zjawisko procesu konsolidowania się w przestrzeni europejskiej związków zawodowych, działających w szeroko rozumianej oświacie. Wartością dysertacji jest jej interdyscyplinarny charakter. Jest osadzona przede wszystkim w europejskim zbiorowym prawie pracy oraz europejskiej polityce społecz-

nej, której integralną częścią jest formułowanie celów i kształtowanie praktyki edukacyjnej. To wymagało od Autorki zastosowania oryginalnych metod badawczych.

3. Autorka na tle analizy statusu Europejskiego Komitetu Związków Zawodowych Sektora Edukacyjnego trafnie sformułowała hipotezę roboczą pracy, iż badana organizacja jest rodzajem federacji związkowej, która utrzymuje dużą autonomię organizacji członkowskich (str.6). Konstrukcja dysertacji jest adekwatna do przyjętej hipotezy zasadniczej i hipotez pomocniczych. Odpowiednio do postawionych hipotez zastosowano właściwe metody badawcze, budujące zaufanie do wyników i konkluzji rozprawy doktorskiej. Jest to ważny element pracy promocyjnej, wymagający podkreślenia w recenzji. Można było w formułowaniu hipotez pomocniczych zwrócić większą uwagę na instytucjonalizację współdziałania międzynarodowych związków zawodowych w oświacie i szkolnictwie wyższym, jako procesu pozostającego w związku ze zjawiskami integracji europejskiej w omawianej dziedzinie. Pracę cechuje logiczny i spójny tok wyводу .Analiza warsztatu naukowego dysertacji zasługuje na pełną aprobatę . Za bardzo wartościowy element konstrukcyjny pracy uważam formułowanie wniosków wynikających z treści rozdziału. To ułatwia i czyni bardziej przejrzystymi wnioski końcowe pracy. Niestety podsumowanie rozdziału miało miejsce tylko w rozdziale drugim.
4. Interesujące są analizy Autorki ,w których stara się uchwycić linie rozwojowe w kształtowaniu się Europejskiego Komitetu Związków Zawodowych Sektora Edukacyjnego, będącego przedmiotem zainteresowania badawczego. Trafnie dostrzega elementy doktryny socjalistycznej w rodowodach podmiotów związkowych, będących założycielami omawianej organizacji. W tamtych czasach było to cechą charakteryzującą Międzynarodową Federację Wolnych Związków Zawodowych Nauczycieli. Już w tamtych czasach ścięrały się organizacje związkowe wywodzące się z chrześcijańsko – demokratycznego ruchu związkowego, które w sferze ideowej różniły się od międzynarodowych związków o proveniencji lewi-

cowej. Moim zdaniem ta część opracowania powinna zawierać syntetyczną refleksję na temat różnic w założeniach ideowych. Jest to bardzo aktualne dzisiaj biorąc pod uwagę wielość międzynarodowych organizacji związkowych działających w oświacie oraz fakt, iż spory doktrynalne dotyczą bardziej rozwiązań programowych w oświacie niż samej troski o interesy i prawa nauczycieli i innych pracowników oświaty. Działanie europejskich związków zrzeszających pracowników szeroko rozumianej oświaty skłania do refleksji co do proporcji pomiędzy jednością czy dyferencjacją w tym ruchu. Autorka rozprawy sygnalizuje wyłaniające się na tym tle problemy. W tej części pracy Doktorantka na podstawie bogatej literatury wyczerpująco dokumentuje rozwiązania Europejskie. Jest przy tym dość oszczędna w formułowaniu ocen, mimo iż zaprezentowany materiał badawczy daje podstawy do zaprezentowania własnego stanowiska. Nie jest to zarzut lecz szacunek dla skromności badacza co nie jest w dzisiejszych realiach cechą powszechną.

5. Zasadniczą wartość dysertacji upatruję w analizie charakteru prawnego Europejskiego Komitetu Związków Zawodowych Sektora Edukacyjnego. Taka figura organizacyjna pozwala uwzględnić na poziomie europejskim całą złożoność i specyfikę pracy i realizację zadań w sektorze edukacji. Uprawnione jest pytanie czy i w jakim zakresie organizacja pozarządowa działająca w przestrzeni europejskiej może posiadać podmiotowość prawną organizacji międzynarodowej? Przedstawiona analiza uprawnia do postrzegania Europejskiego Komitetu Związków Zawodowych Sektora Edukacyjnego jako specyficznej organizacji związkowej. Jest typem organizacji pozarządowej. Jest to trafna konstatacja Autorki. Kwestia podmiotowości prawnej omawianego podmiotu wymaga dalszych analiz. Za precyzyjny można uznać opis struktury i kompetencji organów Europejskiego Komitetu. W pewnych fragmentach opis wydaje się być nazbyt szczegółowy. Dotyczy to przykładowo informacji o sposobach komunikowania się czy też rozliczeń finansowych. Świadczy to jednak o dogłębnej znajomości nawet kwestii bardzo szczegółowych.

6. Autorka w tej części pracy podniosła zasadnicze kwestie i zasygnalizowała główne problemy wymagające dalszych badań interdyscyplinarnych i porównawczych. Dotyczy to głównie płaszczyzny analiz na gruncie prawa międzynarodowego. Dotyczy to także kwestii miejsca rejestracji, które przesądza o właściwości stosowanej regulacji. Omawiany Komitet został zarejestrowany w Belgii, a jego siedzibą jest Bruksela. Warto było rozważyć w pracy konsekwencje tego faktu. Na szczególną uwagę zasługuje kwestia podmiotowości prawnej omawianej organizacji. Brak osobowości prawnej rodzi szczególną sytuację członków, którzy ponoszą odpowiedzialność za wszelkie zobowiązania. W dysertacji zwrócono uwagę na złożony proces wykształcania się organizacyjnego Europejskiego Komitetu Związków Zawodowych. Analiza obecnego kształtu tej organizacji wskazuje na elastyczność stosowanych form organizacyjnych i dalszy proces ich wykształcania się.
7. Interesująca jest refleksja Autorki dotycząca nie tylko celów i zadań Europejskiego Komitetu Związków Zawodowych Sektora Edukacji, ale przede wszystkim poziomu ich realizacji. W przestrzeni europejskiej działają różne podmioty które mają zbliżone cele lecz różny zakres działania w szeroko rozumianej edukacji. Wartością jest dokonana w rozprawie analiza współpracy z innymi organizacjami na szczeblu europejskim. Na szczególną uwagę zasługuje tutaj współdziałanie z Europejską Konfederacją Związków Zawodowych, która jest głównym reprezentantem wielobranżowych związków zawodowych wobec instytucji Unii Europejskiej. Autorka precyzyjnie wskazała na te instrumenty współdziałania które mają wpływ na proces decyzyjny w Unii. Doktorantka wykazała w pracy znajomość realiów współpracy z różnymi podmiotami. Warto było się pokusić o szerszą refleksję dotyczącą efektów w postaci wpływu na kształtowanie się rozwiązań w przyjmowanych w strategiach jak i dokumentach unijnych. Autorka wskazuje na niektóre przykłady efektów w treści przyjmowanych dokumentów. Kompetencje Autorki i znajomość praktyki pozwalały na pogłębioną refleksję na podstawie szerszej analizy empirycznej.

8. Autorka wnikliwie analizuje statut Europejskiego Komitetu Związków Zawodowych Sektora Edukacyjnego. We wskazanej wcześniej sytuacji prawnej, statut ma podstawowe znaczenie, który w swojej treści stanowi zobowiązanie do zachowania zgodnego z jego postanowieniami. Przeprowadzona analiza statutu jest wyczerpująca i dobrze oddaje zawarty w nim rozwiązania organizacyjne oraz kompetencje organów w zakresie form i metod działania. Jak wynika z przeprowadzonych analiz zasadniczą rolę w praktyce odgrywają regulaminy. Warto było ocenić w rozprawie poziom głębi regulacji pod kątem ich, skuteczności wynikowej.
9. W recenzowanej rozprawie wartościowe są analizy działań podejmowanych przez Związek Zawodowy Sektora Edukacyjnego na rzecz równego traktowania w zatrudnieniu; w tym łagodzenia dysproporcji w sferze wynagrodzenia za pracę jakie zachodzą pomiędzy mężczyznami i kobietami. Wpisuje się to w ogólniejszą kwestię równego traktowania w zatrudnieniu, regulowaną Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/54 WE w sprawie wprowadzenia w życie zasady równości szans oraz równego traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zatrudnienia i pracy z dn. 5 lipca 2006 r. Wylania się tutaj szereg problemów związanych z implementacją tej Dyrektywy do prawa krajowego oraz jej realnego wpływu na przestrzeganie przepisów wydanych na jej podstawie. Z pewnym dystansem można odnieść się do niektórych inicjatyw, takich jak ustanowienie przez Komisję Europejską 5 marca „Europejskim Dniem Równości Wynagrodzeń”. Autorka wykazała w rozprawie udział omawianego Związku w konsultacjach, jakie poprzedzały przyjęcie omawianej dyrektywy. Trafne są analizy wskazujące na działania podejmowane dla umocnienia ochrony praw i interesów pracowników sektora oświatowego.
10. Doktorantka słusznie prezentuje formy organizacyjne i faktyczny udział w Europejskim Sektorowym Dialogu Społecznym. Przemyslenia Autorki wzbogacają wiedzę o procesach kształtowania się mechanizmów tego dialogu na poziomie europejskim w odniesieniu do obszaru edukacji. Trafnie przywołuje problematykę różnic

kulturowych wpływających na zjawiska w omawianej dziedzinie. Przykładem są trudne kwestie zatrudnienia ludności romskiej na których zachowania mają wpływ ukształtowane w drodze narastania zwyczaju ograniczenia co do podejmowania i wykonywania pracy (tzw.kodeks romski) O doniosłości stosowania metody dialogu społecznego wskazują dane zawarte w pracy (str 157). Sektor edukacji w krajach UE zatrudnia 14,7 miliona pracowników. W tej części pracy mgr Monika Kończyk wykazała się dobrą znajomością rozwiązań prawnych dialogu społecznego i ich aplikacje w sektorze edukacji. Za szczególnie wartościowe trzeba uznać prezentowane analizy porównawcze, które zostały należycie udokumentowane bogatą literaturą obcojęzyczną oraz odesłaniami do konkretnych dokumentów. Mają one istotną wartość poznawczą.

11. Na tle bardzo bogatego materiału empirycznego wskazującego na wielość podmiotów działających na poziomie europejskim, nasuwa się pytanie czy mamy do czynienia z „nadmiarem bogactwa organizacji”. To także pytanie ile jedności a ile dyferencjacji. Autorka dostrzega doniosłość zmian ekonomicznych, społecznych i prawnych wpływających na zjawiska w sferze edukacji. Sfera edukacji nie może by poddawana mechanizmom rynkowym poszukujących zysku . To obszar w którym powinny by urzeczywistniane określone wartości .To misja. Przy takim założeniu w pełni uzasadniona jest teza o potrzebie budowania w przestrzeni europejskiej silnej reprezentacji pracowniczej.
12. We wnioskach pracy Autorka formułuje rekomendacje dla procesu umacniania pozycji Europejskiego Komitetu Związków Zawodowych sektora Edukacji. Są one przekonujące. W rozprawie słabo nakreślono rolę strony pracodawców europejskiego sektora edukacji jako strony dialogu społecznego. Warto było pokazać w pracy uwarunkowania ekonomiczne społeczne i prawne braku efektywnego dialogu i partnerstwa.
13. Zakres tematyczny pracy ograniczał pole zainteresowań do kwestii statusu prawnego Europejskiego Komitetu Związków Zawodo-

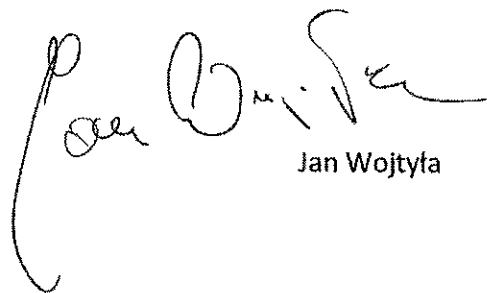
wych Sektora Edukacyjnego. Stąd uwaga badawcza koncentrowała się na analizie pozycji prawnej omawianego związku w stosunku do organów UE i organizacji międzynarodowych, których działalność jest powiązana z celami statutowymi omawianej organizacji. Brakowało jednak odniesienia się do relacji z krajowymi związkami działającymi w sektorze edukacji. Warto poznać formy i poziom komunikacji z badaną organizacją. Jest to interesujący problem biorąc pod uwagę specyfikę polskiego ruchu związkowego w obszarze szeroko rozumianej edukacji. Jest to także kwestia otwartości na współpracę. Interesujące mogą być analizy porównawcze w tym zakresie. Można to potraktować jako odrębną materię wartą podjęcia przez Autorkę.

14. Doktorantka konsekwentnie prezentowała wyniki badań, które prowadziła osobiście uczestnicząc w pracach analizowanej organizacji. Dobrze wykorzystała osobiste doświadczenia. Na bardzo wysoką ocenę zasługuje zaprezentowana w rozprawie literatura, która została prawidłowo wykorzystana w tekście rozprawy. Nie zauważyłem pozycji, które spełniałyby tylko rolę „ornamentacyjną”. W większości jest to literatura zagraniczna, która „w mojej ocenie nie była przywoływana w polskim piśmiennictwie. Bardzo wysoko oceniam przywoływane w pracy dokumenty europejskie, a także dokumenty samej organizacji. Bogactwo zgromadzonej literatury i związanych z tym przypisów świadczą o dociekliwości badawczej doktorantki. W niektórych częściach pracy można było stwierdzić, że przypisy zawierały wiele wskazań. Sięgając wstecz do dawniejszych czasów w kwestiach ocen rozpraw doktorskich wielu profesorów oceniających takie prace mierzyło poziom wiedzy doktoranta proporcjami w treści pomiędzy tekstem a przypisami, upatrując w tym swoistą metodę badania poziomu przygotowania kandydata do samodzielnej pracy naukowej. W moim przekonaniu Doktorantka według tego klasycznego kryterium także zyskałaby wysoką ocenę.

15. Oceniana praca stanowi wartościowe opracowanie ważnego teoretycznie i doniosłego praktycznie problemu naukowego. Tekst

rozprawy został przygotowany niezwykle starannie. Na podkreślenie zasługuje strona językowa prezentowanego tekstu i towarzysząca jej komunikatywność i logika wywodu. Doktorantka uzyskała w pracy bardzo dobre wyniki, które zasługują na uwagę i uznanie z punktu widzenia metodologicznego. Mają one także walor użyteczności społecznej. Poprawność metodologiczna, zwięzłość wywodów i ich logiczny tok wskazują na dobre przygotowanie do samodzielnej pracy badawczej. Praca dowodzi wszechstronnej znajomości omawianej problematyki. Widoczna samodzielność badawcza dobrze rokuje dla przyszłości Jej rozwoju naukowego. Na szczególne podkreślenie zasługuje ogromny wkład pracy Doktorantki w przygotowanie rozprawy. Praca jest napisana z pasją i widać wyraźnie, jak Doktorantka przeżywał swoje badania. Wskazane w recenzji drobne mankamenty pracy nie umniejszają jej wielu walorów jako pracy doktorskiej z zakresu nauk prawnych.

Z pełnym przekonaniem stwierdzam, że recenzowana rozprawa odpowiada wszystkim warunkom określonym w art.13 ust 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U.03.65.595 z późn. zm.) i wnoszę o jej dopuszczenie do publicznej obrony.

Jan Wojtyła